

SAHALINSKO OLJE ZDAJ MEŠA KAŠO

OLJNI MAGNAT SE JEZI NA
JAPONCE.

Drugi pa menijo, da drugače ni
moglo priti, ker Rusija ni pri-
mana.

Washington, D. C. — Harry
Sinclair zdaj meša kašo v vele-
ničnem časopisu, ker je izgu-
dil oljno koncesijo na Sahalinu
na podlagi razsode moskovske
sodišča, češ, da ni izpolnil po-
dobe.

Oljni magnat trdi, da ni mogel
izpolniti pogojev, ker so ga Ja-
ponci preganili z otoka, ki so zdaj
del oljne koncesije po pogodbi
sklenjeni z Rusijo in pod-
pisani dne 20. januarja t. l. Sin-
clairjevi prijatelji trdijo, da tvo-
japonska koncesija prelom ob-
se, ki so jo dali Japonci držav-
nemu departamentu spomladi le-
ta 1922 in ob času washington-
ske konference, ko je baron Si-
nclair v imenu Japonske obli-
tajniku Hughesu, da se Ja-
ponci ne poslužijo svoje vojaške
sposobnosti v svrhu pridobivanja
gospodarskih privilegijev.

Ta protest proti ruski oljni
koncesiji na Sahalinu nima sko-
pi nobenega pomena za razgo-
vor z Moskvo, ker Združene dr-
žave niso priznale Sovjetske U-
jave. Razgovor z Japonsko pa ne
prav nič pomagati, ker Japonci
lahko izrečejo, da je svoboden
ter, ki so jim ga poklonili So-
veti kot prijateljem. Reklji bodo
dalje, da ta zadeva ni v nobe-
ni zvezi s četami, ki so se naha-
le na ruskem ozemlju na Sa-
halinu. Glavni monopoli na Sa-
halinu bodo zopet lahko dejali, da
ne koncesije razstajajo le na par
litrikotov lahove deske, ki so
pomani kot oljno polje. Ravno-
liko ali pa še več olja je lahko
na poljih, ki še dozdaj niso od-
krita. Uradniki v državnem de-
partamentu, ki trdijo, da ne pri-
stanje Rusije, ne škoduje ame-
riški trgovini, trdijo, da Japo-
nska ni kršila pogojev, izvršene z
nimi, ampak Sinclair ima le
smolo.

Senator Borah, predsednik
senatnega odseka za zunanje za-
deve, se poredno smejiha vprčo-
lahih trditve. On pravi, jasno
je, da je Japonska prelomila svo-
jo obljubo napram tajniku Hu-
ghesu in vzrok, da je Japonska
ograbil bogato oljno polje na
ruskem Sahalinu, je v tem, da
Harding-Coolidgeva administra-
cija ni hotela priznati Sovjetske
Unije.

Bivši državni tajnik Lansing,
o katerem se zdi, da zastopa vse
aristične in nazadnjaške ele-
mente, se pridružuje kriku proti
Japonski. On se strinja s Hughes-
som, da se Sovjeti naj nikar ne
priznajo, ampak hoče obenem
preprečiti Japoncem sprejemati
koncesije od Rusije.

KDO BO GRADIL SPOMENIK V FRANCJI?

Boston, Mass. — Pred legisla-
tivnim odsekom za sredstva se
je pojavilo vprašanje, kdo bo
gradil padlim ameriškim voja-
kom spomenik pri St. Michielu
v Franciji, ki ga postavi država
Massachusetts vojakom iz te dr-
žave. Zakonodajci imajo skrb,
ali naj bi delali ameriški ali
francoški delavci. V tolmaču za
gradnjo spomenika ni zapisano,
da ga bodo gradili organizirani
delavci. Nekaj zakonodajec je ar-
gumentiral, da bodo francoški
delavci izvršili delo ceneje in da
se pulijo zanj.

Turki ustrelili 13 kurdskih vodi-
teljev.

Carigrad, 13. apr. — Turško
vojno sodišče je obsodilo trinajst
voditeljev rebelnih Kurdo-
v. Bili so takoj ustreljeni. O-
sem drugih čaka na eksekucijo.
Turške vladne čete oblegajo
vstajniško postojanko Ghendij in
Čab Koşur.

Pregled dnevnih do- godkov

Amerika.

Rusko-japonska pogodba dela
ameriški vladi velike preglavice
radi olja na otoku Sahalinu.

Čikaški sodnik je ožigosal pro-
hibicijo.

Stavbinski delavci v Bostonu
so zastavkali.

Po volitvah je izpadlo dno.

Po svetu.

Briand poskuša sestaviti fran-
cosko vlado.

Hindenburg je sprejel kandi-
daturu z dovoljenjem ekskajzer-
ja.

Mehiška vlada je odpravila po-
sode z žegnano vodo.

Stavbinski delavci v Bostonu zastavkali

TESARSKI DELAVCI DELA-
JO ZA STARO MEZDO.

Podjetniki groze z odprto delav-
nico.

Boston, Mass. — Med stavku-
jočimi stavbinskimi delavci so
vodovodni monterji, električarji,
prijbičaji latnikov in pa stavbin-
ski težaki. Tesarski delavci so
podpisali pogodbo za staro mez-
do in za dobo enega leta. Preje-
mali bodo po \$1.10 z dostavkom,
da se tudi njim poviša meza, a-
ko drugi delavci izvojujejo povi-
šanje meze.

Stavbinski podjetniki izjavlja-
jo, da ne bodo povišali meze,
izjemo tvorijo le stavbinski te-
žaki. Električarji stavkajo za
priznanje narodnega razsodišča,
kateremu se naj predlože spori
mesto lokalnim razsodiščem.
Pleakarji in sobni alikarji so na
štarkju, ker zahtevajo povišanje
meze.

Nekateri stavbinski podjetni-
ki so zelo ošabni in groze delav-
cem z odprto delavnico, češ, da
je bila v bostonski stavbinski
industriji skozi osemnajst mese-
cev uvedena odprta delavnica.
Podjetniki ne povejo, da so po
18 mesecih tiho zlezli pod klop,
ko so spoznali, da je njih boj
proti organiziranemu delavstvu
zastonj.

Ena sama iznajdba se mu je posrečila!

Iznajditelj, ki je propadel z vse-
mi svojimi iznajdbami, je
končno iznašel lahko pot v
svojo smrt.

Chicago, Ill. — Harry Bitner
se je vse svoje življenje ukvarjal
z različnimi iznajdbami. Imel je
svoje delavnice, v kateri je ne-
prenehoma delal na novih iz-
najdbah, toda brez uspeha. Za-
pravil je ves svoj denar, dosegel
pa ni nič. Zadnji petek pa je
končno uspel. Ampak uspeh mu
nič ne pomaga. Bitner je mrtev.
Njegova edina uspešna iznajdba
je bila — lahka smrt brez bole-
čin.

Sosedje so ga našli mrtvega v
dobro zaprti sobici. Ležal je na
zofii na hrbtu. Tik nad nosom je
visela posodica z etrom in v no-
snici je bila kavčukasta cev, ki
je bila na drugem koncu pritrjena
na plinsko svetilko. Desna roka
je bila privezana na vrvi, ki je
držala zatvornico na svetilki.
Bitner se je usmrtil na ta način,
da se je najprej omamil z etrom.
Desnico je držal kvilsko. Ko je
bil omamljen, mu je omamlila
roka in s tem je odprl plin, ki ga
je zadušil v omotici. Star je bil
64 let.

PROTESTANTOVSKI DUHO- VNI SO ZA PORODNO KONTROLO.

New York, N. Y. — Porodna
kontrola dobiva vedno več zago-
vornikov in podpornikov. V zad-
njem času so se izrekli zanj dr.
Karel Reiland, rektor protestan-
tovski episkopalne cerkve sv.
Jurija, rabinec Wise, W. F. Og-
burn, profesor sociologije na
kolumbijski univerzi in drugi
znanstveniki in učenci.

PO VOLITVAH JE IZPADLO DNO

VREDNOST DELNIC CEST-
NIH ŽELEZNIC SE JE
TRKJALA NIZDOL.

Na borzi se je pokazala takoj
realna stran vprašanja.

Chicago, Ill. — Sesedli so se
podporniki, ki so držali delnice in
obveznice cestnoželezniške dru-
žbe, ko je bilo znano, da je ljud-
stvo odklonilo nakupno odredbo,
ki jo je Čikaška del. federacija
imenovala drzno tatvino in vred-
nost delnic je štrbunknila dol.

Borzijani so takoj pokazali,
da razumejo, kako je ljudstvo
rešilo to odredbo, ko je proti nji
oddalo več ko sto tisoč glasov
večine. Za bankirje je bil hrid
glasovanja veliko presenečenje,
kajti domisljali so si, da velebit-
niško časopisje lahko pripravi
ljudstvo, da glasuje za največjo
blaznost.

Učinek glasovanja se vidi v
naslednji tablici:

Čikaške ulične delnice	Vredn.	Vredn.	Vredn.
	7. apr. s.	8. apr. s.	9. apr. s.
Ch. C. & C. Ry	8 1/4	8 1/4	25 do 28
predn. delnice	8 1/4	8 1/4	ni omenj.
delnice	8 1/4	8 1/4	ni omenj.
Imenit. obveznice	98	98	100
Ch. C. Ry	78	78	100
Obveznice 1. razr.	81 1/4	81 1/4	100
Ch. Ry	40	40	55 do 100
Obveznice 1. razr.	81 1/4	81 1/4	100
Obv. ser. "B"	40	40	55 do 100

To oceno je napravila tvrdka
Edwin L. Lobdell & Co., ki se o-
cenjuje vrednost delnic in obvez-
nic cestnoželezniških družb od
leta 1888.

Tablica pokazuje prav razum-
ljivo, da bi vrednostni papirji po-
skočili v vrednosti za tri do štiri-
krat, ako bi bilo ljudstvo tako
nesposobno in bi glasovalo dne
7. aprila za odredbo.

"Prepričani smo bili, da je od-
redba zelo dobra in še mislimo
tako, toda volilci niso mislili ta-
ko kot mi," je rekel Frank O.
Wetmore, predsednik prve na-
rodne banke (Standard Oil) v
Chicago, ki je bil izmed finančni-
ki med najbolj delavnimi za
sprejem odredbe.

Od pet in trideset delavskih
strokovnih organizacij jih je štiri
in trideset poročalo Ameriški
delavski federaciji, da je večina
članstva proti odredbi. Sociali-
stična in delavska stranka sta
bili obe v opoziciji. Izid glasova-
nja pa kaže, kaj lahko dela-
vstvo doseže, ako je solidarno
v politični akciji.

Mehiška vlada je odprav- la kamne z žegnane vode

Zegnana voda razširja bolezen,
zato mora iti. Poljubovanje
podeb je tudi prepovedano iz
istega razloga.

Mexico City, 13. apr. — Kame-
nite posode z žegnano vodo v cer-
kvah morajo biti odpravljene!
Tako določa vladna naredba, ki
je stopila včeraj v veljavo. Na-
redba se glasi, da so posode ne-
sanitarne, to je škodljivo zdrav-
ju. Iz istih razlogov je prepove-
dano tudi poljubovanje podeb in
drugih predmetov v cerkvah.
Vlada bo držala akofe in duhov-
nike odgovorne za izvajanje tega
zakona.

Tretja ameriška znanstvena eks- pedicija v Aziji.

Peking, 13. apr. — Ameriška
znanstvena ekspedicija, katero
vodi Roy Chapman Andrews iz
New Yorka, je danes v tretjič
odpotovala na tisoč milj dolgo
pot v mongolsko puščavo Gobi.
Ekspedicija bo nadaljevala z de-
lom tamkaj, kjer je lani odkrila
dinozavrova jajca. V ekspediciji
je trinajst Američanov in dva
Angleža. Potovanje je puščavo
vrši v tovornih avtomobilih.
Pred šestimi tedni je odšlo iz
Kalifornije 150 kamel, ki so od-
nesle 3500 galon gazolina za eks-
pedicijo.

Prohibicijonisti so hinaveli, pravi sodnik

Čikaški vrhovni sodnik David je
izjavil, da je ameriška prohi-
bicija najbolj hinavski zakon
na svetu.

Chicago, Ill. — Vrhovni sod-
nik Joseph B. David je zadnjo
soboto neusmiljeno ožigosal pro-
hibicijo in suhače sploh. Sodnik
je izdal odlok, da župan vrne li-
cenco (postavno dovoljenje)
Stanley Peredeni, lastniku salu-
na z neopojnimi pijačami na
12006 Emerald ave., ki je bil ob-
tožen, da prodaja opojne pijače.

Pri tej priliki je sodnik David
dejal sledeče:

"Sedanjí prohibični zakon je
farsa. Sodišča so poplavljeni s
takimi malimi slučajji ljudi, ki
so reveži. Kadarkoli najdejo al-
romaka s kakšno pijačo, ga ta-
koj privlečejo pred sodnika, bo-
gatini pa, ki imajo polne kleti
agranja in vina, pa žive in pijejo
v miru. V našem mestu je mno-
go ljudi, ki kriče o veliki potrebi
in vrednosti prohibicije, nato pa
gredo domov v klet in zvrnejo
kozarek ali dva. Jazno je, da A-
merika ne mara prohibicije. Če
bi jo marala, bi ne bilo toliko
škanjalov in pijače bi ne mogel
dobiti nihče. Če bi bila prohibi-
cija postava pravična, bi veljala
za vse enako; tako pa velja le
za reveže, dočim so bogati aga-
nerski tihotapci dobro zaščite-
ni. Pridigarji, reformatorji in
drugi, ki zagovarjajo prohibi-
cijo, so hinaveli! Ravno tako so hi-
navci tisti kongresniki, ki so
sprejeli prohibični zakon."

Havajski senat izkazal čast dr. Sunjatsenu

Večina se ni zmenila za ugovor,
da je bil kitajski revolucionar
komunist.

Honolulu, Havaj, 13. apr. —
Teritorialna senatna zbornica
je sprejela resolucijo, da danes
suspendira sejo v znak žalovanja
za dr. Sunjatsenom, slavnim ki-
tajskim revolucionarjem, ki je
bil rojen v Honoluluju.

Senator James Russell je bil
proti resoluciji, češ, da je bil
Sunjatsen komunist in kot tak
ne zasluži časti v havajskem se-
natu. Njegov ugovor pa ni dr-
žal. Resolucija je bila sprejeta z
veliko večino.

EN SAM IZMED NJIH JE DE- LAVEC.

Washington, D. C. — Pred-
sednik Coolidge je izbral delega-
te, ki se udeležijo mednarodnega
kongresa za stavbinsko industri-
jo, ki prične dne 15. junija v
Parizu. Ampak med temi dele-
gati je en sam zastopnik dela-
vstva.

Delegat je so: I. N. Naughton,
predsednik neke kompanije za
izdelovanje dvigal. John W. Har-
ris je blagajnik Haggeman-Har-
ris kompanije. William Doyle je
predsednik stavbinske družbe,
ki ji daje naročila Curtis Pu-
blishing kompanija. Walter
Snow, tajnik organizacije dela-
vcev za izdelovanje dvigal, je edi-
ni delavski zastopnik. Noble F.
Hoggson iz New Yorka je ozna-
čen kot avtoriteta za poduk ro-
kodelskih vajencev. Walter Sta-
bler je kontrolor pri Metropolitan
Life Insurance kompaniji. E.
C. Marshall je glavni ravnatelj
stavbinskih podjetnikov, Eugene
C. Lewis je zastopnik neke
korporacije v Detroitu in J. C.
Nichols je podjetnik iz Kansas
Cityja.

V GLAVNEM MESTU JE ŽGA- NJA, DA JE KAJ.

Washington, D. C. — Marsi-
kateri delavec ali farmar misli,
da v glavnem mestu ni pijancev,
odkar je postala pravomočna
Volsteadova postava. Policijski
zapiski pa govorje drugače. V
mesecu marcu je bilo obsojenih
1,029 oseb zaradi pijanosti.

VLADNA KRIZA V FRANCJI SE NADALJUJE

Socialistična skupina v parla-
mentu zahteva, da mora nov
premier kontrolirati senat in
imeti na svoji strani levičar-
ski blok. Hindenburgova kan-
didatura je tudi faktor.

Pariz, 13. apr. — Francoska
vladna kriza bo težko rešena,
dokler obstoji sedanji parla-
mentni položaj. Briand, ki je
provizorično sprejel mandat se-
stavljenja vlade, poskuša orga-
nizirati kompromisno vlado iz
radikalnih socialistov in bolj li-
beralnih desničarjev, a vse ka-
že, da se mu ne bo posrečilo.

Levičarska vlada je nemogo-
ča brez socialistov, socialistični
voditelji so pa izjavili, da ne bo-
do podpirali nobene vlade, kate-
ra ne osvoji Herriotovega pro-
grama. Stališče socialistov je, da
mora nov premier imeti levičar-
ski blok na svoji strani in kon-
trolirati senat.

Predsedniške volitve v Nem-
čiji so močan faktor v sedanji
francoški vladni krizi. Levičar-
ske stranke so v skrbah radi izi-
da nemških volitev. Zavedajo se,
da bo morala Francija izpreme-
niti svoje stališče napram Nem-
čiji v slučaju, da zmaga Hin-
denburg, kandidat monarhistov;
v nasprotnem slučaju, ako zma-
gajo nemške republikanske
stranke, se lahko nadaljuje He-
riotova politika. Zmaga monar-
histov v Nemčiji lahko povzroči
reakcijo v Franciji.

To so razlogi, iz katerih se bo
mogoče vladna kriza v Franciji
vlekla še dva tedna, dokler ne
minejo volitve v Nemčiji. Eno-
ko se zgodi, da bo Herriot po-
zvan, naj obdrži svojo vlado
vsaj do nemških volitev. Herriot
ima še večino v nižji zbornici,
dočim v senatu lahko zahteva
afirmativno glasovanje, ne da bi
zahteval zaupnico. Mnogi levi-
čarski voditelji kritizirajo He-
riota, ker je podal ostavko radi
nezaupnice v senatu, potem ko
je mu nižja zbornica, ki je glav-
na moč francoskega parlamen-
ta, dala zaupnico.

STAROKOPITNA UNIJA RAZ- PADA.

Moderna pridobiva na članstvu.

Lynn, Mass. — Čevljarški de-
lavci so organizirani v dveh uni-
jah in sicer v Amalgamated
Shoe Workers of America in
Boot and shoe Wokers Union.
Prva je samostojna organizaci-
ja, druga je združena z Ameri-
ško delavsko federacijo. Prva u-
nija pridobiva vedno več članov,
dasi ravno je še mlada, druga jih
pa izgublja. V mestu je osem lo-
kalnih organizacij čevljarških
delavcev. Še pred enim tednom
je stara unija imela pet lokalnih
organizacij, sedaj jih ima pa še
samo tri. Nova unija pa ima zdaj
pet lokalnih organizacij.
Shoe Workers Protective U-
nion, ki ima svoje polje v Have-
hillu, Mass., in Brooklyn, N. Y.,
se strinja z novo organizacijo.

ZIDAR ZOPET IZVOLJEN ŽU- PANOM.

Rockford, Ill. — Ko so se vr-
šile volitve po vojni, se je v me-
stu organizirala Delavska legija
z namenom, da počisti mestno
hišo. Za županskega kandidata
je proglasila zidarja J. Herman
Hallstroma, ki je bil izvoljen. Pri
letosnjih volitvah je bil Hall-
strom zopet kandidat. Privatni
privilegiji in interesi so se pri-
zadevali, da ga porazi, pa je bil
njih trud zastonj.

Volilci so tudi odklonili pred-
log cestnoželezniške družbe za
novo koncesijo.

Privatni interesi in privilegiji
niso nič kaj zadovoljni z volilnim
izidom.

Hallstrom je precej združil
delavstvo pri lokalnih političnih
vprašanjih.

Hindenburg je vprašal Viljema za kandidaturu

Sprejel je šele potem, ko mu je
ekskajzer dal odvezo. Zda pa
nosil republikansko zastavo!

Berlin, 13. apr. — Republikan-
ski listi poročajo, da je bivši
maršal Hindenburg sprejel kan-
didaturo dne 7. aprila zvečer, e-
no uro potem ko je prejel odgo-
ovor od ekakajzerja v Doornu,
da lahko kandidira. Ko so nacio-
nalisti vprašali Hindenburga, če
hoče biti njihov kandidat za
predsednika nemške republike,
je stari general odgovoril, da ne
more sprejeti kandidature, ker v
slučaju, da je izvoljen, bi ne mo-
gel prisesti na ustavo republike,
kajti njega še vedno veže prisie-
ga, katero je dal kajzerju. Nato
so monarhisti svetovali Hinde-
burgu, naj piše Viljemu Hohen-
zollernu in ga prosi, da ga odveže
od prisige. Hindenburg je to sto-
ril in 7. aprila zvečer je prejel
odgovor iz Doornu, da je odvezan
od lahko kandidira.

Socialistično glasilo "Vor-
waerts" piše, da zdaj je, jaano,
da nemški monarhisti in pora-
ni militaristi ne store nobenega
važnega koraka brez dovoljenja
ekakajzerja v Holandiji. Za vao-
ko stvar se obrnejo na Viljema
za nasvet in kar ta reče, tako po-
tem delajo. Viljem Hohenzollern
je dovolil Hindenburgu kandi-
dati!

Da je Hindenburg zelo naiven,
dokazuje njegova "velikonočna
poslanica", v kateri nasnanja
nemškemu ljudstvu, da je kandi-
dat in se priporoča za glasove.
Hindenburg pravi, da so ga "ro-
doljubni Nemci in vseh krajev
pozvali, naj on sasede najvišje
mesto v državi". Nato nadaljuje,
da bo spoštoval republikansko u-
stavo in uveljavil vse zakone re-
publike. Hindenburg pravi, da
ne veruje v revolucijo. "Jaz
sem prestar, da bi verjel v naglo
izpremembo razmer; le dolgo-
trajno delo in mir prineseta bolj-
še razmere v Nemčiji!" Na kon-
cu pa pravi: "Prvi predsednik
Nemčije, kot zaščitnik ustave, ni
nikoli tajil, da prihaja iz vrst so-
cialističnih delavcev. Ravno ta-
ko pričakujem jaz, da ne bo nih-
če zahteval, naj opustim svoje
politično mišljenje."

London, 13. apr. — Angleški
politični krogi so vznemirjeni ra-
di Hindenburgove kandidature.
sicer upajo na zmago republi-
kanske koalicije, toda v slučaju
Hindenburgove zmage bo treba
računati s komplikacijami v po-
litični entente napram Nemčiji.

Praga, 13. apr. — Dr. Edward
Beneš, češoslovski minister zu-
nanjih zadev, je dejal v soboto v
intervjuju, da Hindenburgova
kandidatura ogroža mir v Evro-
pi. Nemčija odloči 26. aprila, da
li hoče mir ali nov konflikt. Zma-
ga republikanske koalicije bo
zmaga miru; ako pa bo Hinde-
burg izvoljen, tedaj zбогтом ga-
rancijski pakt in prijateljstvo
zaveznikov do Nemčije.

Francoski socialisti so mne-
nja, da nastop reakcionarne vla-
de v Franciji v tem času bi dal
korajšo nemškemu monarhistom,
ki bi lahko preplatali nemške
volilce, češ proti nacionalni, mi-
litaristični Franciji mora vstati
močna nacionalna vlada v Nem-
čiji. Iz teh ozirov zahtevajo so-
cialisti, da Francija mora obdr-
žati vlado levice.

TEKSTILNI BARONI SE ZBI- RAJO.

Profiti se jim zde premajhni.

Washington, D. C. — Bomba-
ni baroni, organizirani v Cotton
Manufacturers Assn., so se že v
minolemu tednu zbrali v Wash-
ingtonu, da so razpravljali o po-
trebi še višje uvoznine na teks-
tilne izdelke in izmenjali med
sabo svoje zadovoljstvo, da so
zopet znižali delavcem mezde.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo
jaano in hladno. Sonce izide ob
5:12, zaide ob 6:28.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inloizemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI IMAMO ZAJEDAVCE V SEDANJI ČLOVEŠKI DRUŽBI?

Kapitalisti, njih podporniki in njih orodje—kapitalistični listi—se silno hudejejo nad socialisti, ako socialisti pravijo, da so kapitalisti navadni trotje v človeški družbi, ki jih ustvarja sedanji gospodarski sistem.

Poglejmo, kdo je v pravem: socialisti ali kapitalisti in njih podporniki?

Vsak delavec naj si zastavi vprašanje, koliko časa bo prehranjeval sebe in svojo družino, ako ne bo delal? To vprašanje si zastavi lahko tudi farmer. Ponovita ga lahko tudi mali obrtnik in trgovec. Zastavijo si ga lahko oni, ki izvršujejo koristno duševno delo. Ampak vsi bodo po kratkem preudarku prišli do spoznanja, da ne bodo dolgo časa prehranjevali sebe in svoje družine, ako ne bodo delali, ali če ne bodo svojih dohodkov od lastnine povišali nad pet tisoč dolarjev na leto.

Veliko razliko med onimi, ki morajo delati z rokami ali duševno, da prehranijo sebe in svoje družine in peščico posedujočega razreda, katerim njih posest daje sredstva za življenje, najdemo v statističnem poročilu o dohodninskem davku davčnega komisarja za leto 1922. Njegove številke govore, da povprečen dohodek od več ko \$5,000 vključuje eno življensko mezdo, izvirajočo popolnoma od lastnine, medtem ko dohodek pod to vsoto zadostuje za prehranitev za en mesec.

Dohodek od lastnine v letu 1922 narašča od povprečne vsote \$165 na leto za 2,471,181 oseb, ki so naznanile dohodke od \$1000 do \$2000, do povprečnega dohodka \$1,408,000, v tem slučaju 67 oseb, ki imajo več ko \$1,000,000 čistega dohodka na leto.

Vseh oseb, ki so naznanile davčnemu komisarju svoje dohodke je 6,787,481. Od teh oseb je zopet poročalo 5,791,194, da imajo dohodke od \$1,000 do \$5,000. To pomeni, da 85 odstotkov oseb, ki so poročale komisarju o svojih dohodkih, ne morejo prehraniti družine, ako na eden ali drug način ne koristijo človeški družbi.

Dolenja tablica prikazuje z dohodninskimi skupinami povprečni znesek, ki prihaja ne glede nato, ako posameznik dela ali ne dela, torej povprečni plačani dohodninski davek.

1922		Od	Povprečni
Dohodninska skupina.		lastnine.	davek.
\$ 1,000	2,000	\$ 165	\$ 11
2,000	3,000	298	10
3,000	5,000	721	40
5,000	10,000	2,200	180
10,000	25,000	6,900	818
25,000	50,000	19,640	3,570
50,000	100,000	42,900	12,000
100,000	150,000	83,000	32,800
150,000	300,000	140,000	74,700
300,000	500,000	264,000	111,500
500,000	1,000,000	483,000	239,000
Nad 1,000,000		1,408,000	740,000

V najvišji skupini so štirje kapitalisti, katerih povprečni dohodki so znašali okrog \$11,500,000, od katerih je zopet prihajalo več ko osem milijonov dolarjev za vsakega popolnoma od lastnine. Ko so plačali dohodninski davek, je ostalo vsakemu še 4,500,000 od lastninskega dohodka. Poleg jim je pa še ostalo po \$3,000,000 dohodkov od špekulacij na borzi in drugih podobnih virov.

Statistika pove jasno ko beli dan, da je nepotrebno znižanje dohodninskega davka na visoke dohodke. Tem gospodom, ki imajo visoke dohodke od lastnine, ni treba nobenemu umazati svojih rok z delom, da prehranijo sebe in svoje družine, ako morajo plačati dohodninski davek po lestvici, ki je v veljavi.

Ampak še bolj važno za ljudstvo je, da ta dva odstotka, za katere dela na milijone ameriških delavcev in farmerjev, si domišljujeta, da opravljata zelo važne posle za obstanek človeške družbe, ko davčna statistika izkazuje, da jim ni treba ganiti niti z mezincem, a kljub temu so njih dohodki ogromni.

Domašljivost nekaterih ljudi je res velika, kadar naglašajo svojo važnost za obstanek človeške družbe in civilizacije.

SLIKE IZ NASELIN

Detroit, Mich. — Zadnjih par let je detroitska jugoslovanska naselbina jako aktivna. Rezultat je napredek v kulturnem in materialnem smislu. V teh par letih se je ustanovilo društvo Slovenski narodni dom; čigar namen je sezidati dom, ki je jako potreben za tukajšnje Slovence, da jim bo služil za izobrazbo in kulturno povzdigo slovenskega delavstva.

Ustanovilo se je društvo S. N. P. J. na zapadni strani mesta, ki tudi lepo napreduje. Zadajo zimo je bilo obilno zabave. Vsa društva so imela zabave, samo društvo št. 121 S. N. P. J. še ni imelo nobene veselice to zimo, zato jo pa bo imelo na 25. aprila, to je v soboto zvečer.

Moram reči, da za to veselico je jako veliko zanimanje v naši naselbini, ker bo tudi program, nekaj novega za nas. Na programu bo večinoma mladina, vsi člani mladinskega oddelka pri jednoti. Program je muzikaličen, in večino tvorijo violinisti. Ni čudo torej, da je veliko zanimanje za ta program in veselico.

To je prvi tak program v naši naselbini. Detroitska jugoslovanska naselbina ima priliko, da vidi in čuje mlade umetnike, ki so sinovi in hčere delavcev in članov in članic naše jednote, ki bodo naš ponos in bodo v bodoče zavzeli naša mesta, ko bomo mi o nemogli in spali večni sen.

Na avidenje na 25. aprila! Pridimo vsi, da pokažemo našim mladim igralcem, da smo z njimi in da jih bomo podpirali, tako, da jim damo še več volje za nadaljnje učenje. Na mladih svet ostane! — Ludwig Spolyar.

Collinwood, Ohio. — Nastopila je zelena spomlad. Ptčki prepevajo po polju, vsele se spomladanskih dni. Vsa narava oživi, budi se iz spanja.

Delavske razmere so tukaj kakor drugod. Na društvenem polju smo dobro organizirani v tukajšnjem mestu in okolici. Slovenski dom priredi veliki sejem dne 4. julija. Vabljeni so vsi rojaki iz bližnje okolice za tistikrat, da ne prirejajo druga društva kake veselice na tisti dan, ker škodovali bi sebi in nam. — Frank Stegovec, delničar Slov. doma.

San Francisco, Cal. — Mogoče se bo ljudstvu po Ameriki zdelo, da ni več Slovencev v San Franciscu, ker ni nič več slišati o nas. V resnici nas je vedno več in vedno bolj živahni postajamo. Odkar sem se zadnjič oglašil v tem listu, smo dobili precej novorojenih slovenskih "Yankies". Ali to ni moj namen, opisovati o porodih, vse nekaj drugega i mam naznaniti.

Dne 19. aprila ob dveh popoldne bodo imele tukajšnje štiri organizacije skupen ples. Te so: Slovensko ameriško brat. in podp. društvo, slovensko podporno društvo za Kalifornijo, dr. Tabor Slovanov št. 304 S. N. P. J. in Izobraževalni in dramski klub Slovenija.

Pričetek je točno ob dveh popoldne s soli, potem sledi komični prizor v dveh dejanjih pod imenom "Laži-zdravnik". Ako ste zamudili lansko leto igro "Zdravnikov strežnik", ne zamudite te. Po igri pa sledi nekaj novega. Pink, pank, ponk, kaj pa bo? Držite sapo! Slovenski črnici nastopijo, in sicer šest s polnimi koši smeha.

Po igri pa bomo videli "Minstrel", ki bo v slovenskem in angleškem jeziku. Ako se ne motim, bo to ena prvih takih stvar, predstavljenih od Slovencev, najsibo tukaj ali pa v stari domovini. To za zato, ker bo v obeh jezikih. Torej, ako vas le morejo noge nositi, pridite. Zakonski, ako imajo kisel par, naj bo mož ali žena, pripelji ga, pripelji jo, pa se bo gotovo nasmejati ti isti dan, in vsa kralica bo izginila z obraza v par minutah.

Kar se tiče dela, imamo Coolidgevo prosperiteto ravno tako tukaj kot je širom Amerike, dosti povedano onim, ki mislijo priti v Kalifornijo.

Se nekaj moram omeniti, in to je, kot je večina Slovencev in San Franciscu in okolici znano, da smo imeli veliko slavnost dne 18. januarja t. l. v prid jugoslovanskemu domu, ki še ne stoji, in kakor se vidi, nikdar ne bode stal. Možaki, ki imajo stvar v rokah, se dosti ne brigajo. Kmalu bo 3 mesece, pa se sedaj nimajo računov sklenjenih. S tem je Slo

vo navdušenje od slovenske strani v zrak. Pač pa so se Slovenci zavzeli za drugo stvar, in to je, da si sami in v naši sredini postavimo svoj dom, ki nam bo v ponos in korist.

Marsikdo si bo mislil, kako in kje se bo dobil denar. To bo tako, dragi rojaki, ako vsak Slovenec in Slovenka v San Franciscu in okolici daruje po petnajst dolarjev v ta namen, bomo imeli slovenski dom v 6 mesecih. Zato so bili pri seji dne 1. aprila izbrani nekateri moški in ženske, da prvič poizvedo od naroda, ako je zanimanje za dom ali ne, in koliko da vsak obljubi. Ob določenem času bodo prišli zopet o kolik pobiraj vaše obljube. Zato bi prošil rojake v San Franciscu in okolici, da se izkažete, da ste za slovenski dom na Slovenskem hribu in drugi rojaki pa širom Amerike, ako bi kdo blagovolil poslati milodar, naj ga pošlje na klub "Slovenia", 566 Rhode Island St., San Francisco.

Se enkrat vas opominim, nikar ne ostanite doma dne 19. aprila 1925! Pozdrav vsem rojakom širom Amerike. — A. Leksan.

JAVNA GOVORNICA

Gilbert, Minn. — Kakor razvdim iz dopisa dne 14. marca, ki ga je pisal dopisovalec s pots, ga hudo ujezijo kake izvrstne predpušne zabave. Zakaj ni bil deležen naše zabave na Elyju, Minn., pri kateri sem bil tudi jaz navzoč, bom pojasnil nazadnje.

Vem, kje so vzroki, da je bil rojak Mantelj že parkrat v listu. Bil sem sam navzoč, zato mi je znana resnica. Matija Pogorelec nas je nazival "petstoprocentno gospodo". Tako ime smo dobili, ker nas je bilo v resnici dosti takih zraven, kateri ne trpimo zgarjev. Res, da bi rojak Mantelj lahko poskočil na mizo, saj ima naprimerno več olike, kot dopisovalec. Ampak tega ni storil, kar je pisal o njem Matija Pogorelec. Glede velikega soda (pa ne z vsebino kake čorbe, temveč dobre kapljice) je pa že znana reč, da se marsikomu po njem cedijo sline.

Najbolj neznajčno je, drugim ljudem očitavati nelepe lastnosti, katerih je človek sam kriv. To v popolni meri gre napadalcu rojaka Mantelja, ki bi moral hvaležno molčati.

Vprašujem dopisovalca s pots, kako to, da vidi samo napake drugih, svojih pa ne, ali pa jih noče videti? Prikladal bi mu v spomin dogodek iz Virginije v Minnesoti iz nekdanjih ženitovanjskih časov, pa mislim, da to ni treba, ker se bo še sam spomnil. Le nikar očitati ljudem nezmernosti, ko je najumestnejše, da očitavalec molči, ali če že mora očitavati, pa naj očita sebi. Matija Pogorelec naj odgovori, če nimam prav.

Dopisovalec s pots gotovo tudi sam pozna naše ljudi v Minnesoti. Nekdo so v Gilbertu, Minn., padale klofute po glavah ljudi, ki so preradi opravljali. In v Gilbertu so še vedno tiste vrste ljudje.

Kaj moremo očitati Mantelju, če je imel dotično službo, o kateri namiguje dopisovalec? Kolikor nam je znan po Minnesoti, mu ne more nihče ničesar očitati.

Imam še kopico gradiva, katerega sem tudi pripravil objaviti, ako bo treba. Omenim tudi še lahko, zakaj smo imeli čuvaja pri vratih, ko se je vršil banket. Postavili smo ga radi tega, da preprečimo vstop takih ljudi, ki ne vedo, kdaj imajo dosti jedi in pižaje. Bilo je udeležencev obojega spola, ki se vedo, kako zadržati, zato pa je bilo umestno preprečiti vstop nezaželenim, da bi imeli potem še kake sitnosti. — Leo Kukar.

Uspehi ruske znanstvene ekspedicije. Polkovniku Kozlovu, vodju znanstvene ekspedicije, ki jo je poslala sovjetska vlada v mongolske puštinje, se je posrečilo priti v notranjost velikega grobišča, v katerem je našel Kozlov veliko množino krasnih preprog, avilene tkanine, zlate in iz lesa izrezane okraške, ter 700 v silvo vezanih knjig, spisanih v sedmih jezikih. S to najdbo se je zvišalo število knjig, ki jih je našel polkovnik, na preko 26,000, ki jih je večinoma dobil v mrliščnem mestu Kara Kota. Najdišča se nahajajo v bližini Urge, svetega mesta Mongolov. V tem mestu sta bila pred kratkim ameriški raziskovalec Roy Andrews in Sven Hedin, ko sta potovala iz Pekinga v Moskvo.

Levičarji

Število ljudi, ki dajeje levi roki prednost pred desno, znači približno 5 do 7 odst. Pač pa jih je mnogo med zločinci in epileptiki. Pri levičarjih opažamo večasi tudi druge abnormalnosti, zlasti hibe v izgovorjavi in nevroptične pojave, tako da veljajo taki ljudje med preprostim ljudstvom za manj vredne. Temu naziranju o levičarjih nasprotuje dejstvo, da je služila nekaterim genijim možem levica prav tako dobro kakor desnica. Slikarja Leonarda da Vinci in Menzel sta lahko poljubno nadomestila pri delu desnico z levico.

Nastane vprašanje, da li so bili ljudje vedno v pretežni večini desničarji in kako je s tem pojavom pri neciviliziranih narodih. O staroveških narodih je znano, da so delali z desnico. O Izraelcih lahko čitamo v knjigi sodnikov, da je bilo med 26,700 vojščaki 200 levičarjev, torej 2.62 odst. Ali v najstarejši dobi kulturnega razvoja, v kamniti dobi je človek rabil pri delu enakomerno obe roki. Šele v bronasti dobi vidimo preobrat. Med mnogimi domnevanji, ki skušajo pojasniti razvoj v smeri prevladujoče uporabe desne roke, spravljajo nekateri učenjaki ta preokret v bronasti dobi v zvezo s čiščenjem solne. Človek, ki se je obračal v molitvi proti vzhodu, je videl, kako se solnce dviga in pošilja svoje žarke naravnost proti jugu. Odtod je dobila desna stran za pračloveka pomen nečesa jasnega, dobrega, odkritega in čistega, dočim je bila levica znak negativnih vrednot. Na ta način je začel človek dajati prednost desni roki in desni strani. Če bi bila ta teorija pravilna, bi morali biti necivilizirani narodi leve polovice zemlje levičarji, ker solnce pri njih kroži v nasprotni smeri.

Druga hipoteza smatra, da je prevladovanje desnice pri delu posledica bolj razvitega živčevja in žil v levi polovici telesa. Zato je leva polovica možganov bolj preskrbljena s krvjo, kar daje desnici več moči in gibčnosti. Ali pa ni mogoče smatrati dejstva prav tako za posledico jakar za vzrok? Morebiti se je pračlovek s razvojem kulture prepračil, da je za njegovo samoobrambo važno ščititi levo stran (srce) in da ravna v tem slučaju prav, če drži v desni roki orožje, v levi pa ščit. Nadaljni razvoj je bil tvor podedovanosti in telesne lastnosti človeka so se razvile samo iz prilagoditve z življenjskimi potrebami človeka. Vprašanje, kje je začetek in kje vzrok, da so ljudje večinoma desničarji, ostane slej ko prej nerešeno.

Ostane nam še praktična plat tega problema, torej vprašanje, da-li naj navajamo deco k uporabi beh rok ali pa k prevladujoči vlogi desne roke. V Združenih državah, kjer je deloval v tem smislu že Benjamin Franklin in na Angleškem; kjer je bilo že davno ustanovljeno društvo za gojitev ambidekstrije ali enakomerne uporabe beh rok, delujejo že dolga leta na uvedbi kultiviranja leve in šolah. Isto zanimanje za ta problem je tudi v Nemčiji. Korist od enakomerne razdelitve dela na obe roki je očitna. Človek, ki je gibčen in siuren samo v desnici, je čisto v nevarnosti, da postane povsem nesposoben za delo, če izgubi desno roko. To se je pokazalo zlasti po vojni, ko so se vrnili z bojišč mnogi invalidi brez desne roke. Malo je bilo med njimi takih, ki so si znali pomagati in nadomestiti izgubljeno desnico z levico. Večina teh revežev še danes ni sposobna za delo. Če bi pa v šolah učili deco delati z obema rokama in če bi tako v zgodnji mladosti izgladili diferenco med desnico in levico, bi človek ne občutil tako težko izgube desne roke. V tem smislu bi priporočali pedagogom, da razmišljajo o važnosti enakomerne razdelitve fizičnega dela na obe roki zlasti za šolsko dečo, ki se tudi telesno normalno razvija, če dela z obema rokama. V interesu zdravja in normalnega razvoja naše mladine bi bilo, da izgrinejo tako levičarji, kakor tudi desničarji. To je seveda v prvi vrsti naloga šolske vzgoje.

Dogodek št. 37.

(Samo enkrat je bil izdajalec.) Učitelj je pridržal štiri učenke z obljubo, da dobe s palico, ker so bili poredni. Medtem ko je učitelj spremljal ostale otroke iz šole, smo mi hitro skrili palico, ravnika in druge stvari za pretepanje. Zastonj je iskal. Vpraša nas, kje so ravnika in drugo. Vsi molčimo. Končno reče: "Kdor pove, kje so ravnika, mu bo kaznen odpusčena." Hitro dvignem roko in povem. Rezultat: tepeni smo bili vsi, tudi jaz! Učitelj se je zlagal. Od tistega časa nisem bil nikdar več izdajalec. — I. K., W. Duluth, Minn.

Dogodek št. 38.

Na javni dražbi v Willardu, Wis., sem nekoč kupil fonograf z več ploščami. Ko doma navijem in nastavim, so bile na vseh ploščah litanije in druge pobožne reči v nemškem jeziku. Ne bo nič s to muziko, sem si mislil in zmetal plošče na gnoj. Čez nekaj časa srečam dotičnega prodajalca in ga vprašam, kje je dobil tisto ropotitjo. Mož se je smejal, da bi bil skoraj počil. "To je že stara reč", je rekel. "Takrat, ko smo take plošče kupovali, smo še vsi molili". — Prispevatelj iz Willarda, Wis.

K. T. B.

ŽARKOMET

Brisbane je slaba avtoriteta.

G. J. M. Trunk se je zatekel k Brisbaneu v pobijanju kontrole porodov. Slab je ta zaveznik. Včas se ponorčuje iz biblije, drugi dan pa smeši znanstvenike; danes pohvali starega Bryana, jutri bo zagovarjal Darwina. Brisbane je že večkrat pisal, da kontrola porodov bi bila lahko preprečila rojstvo Lincolna ali katerega drugega slavnega moža. To je argument od muh. Lincoln bi bil tudi lahko umrl kot dete. Beda in nepotrebne boleznin pomore na tisoče otrok, ki bi bili veličani na duhu in koristni človeštvu, če bi bili živeli.

Brisbane pravi v dotičnem citatu, na katerega se opira G. Trunk, da je Gospod pridržal nekatere stvari zase. S tem misli, da človek ne bo nikdar mogel kontrolirati izbora svojega lastnega zaroda. Človek ne bo kontroliral narave!

Well, bili so časi, ko je Gospod držal zase ogenj, blisk, paro, zrak, radio valove, bolezenske bacile, živali in rastline itd. Človek pa je polagoma osvojil ogenj, dobil je pod kontrolo blisk (elektriko), moč pare in mnoge bolezni. Dvignil se je v zrak. Domače živali in rastline je človek ustvaril! Človekova kontrola nad naravo pojde dalje. Prejalisej si podvrže vetrove in vreme, premaga in odpravi vse bolezni, odklene atomično silo, odkrije proces pretvorbe kovin in drugih materij, določi spol svojemu zaplodku, z enostavno injekcijo serumu v roko naredi ženo sterilno in izvrši še druga čudesa. Narava hoče in vabi človeka, da jo kontrolira in izrablja v svojo korist!

Rekonstrukcija!

Milina je, opazovati povojno Evropo, kako se vrača v normalne čase.

Jugoslavija — ker se je preselila na Balkan — se vrača v dobre stare turške čase.

Italija se vrača v stare nemške čase.

Francija je tudi obrnila riles in plove v Koromandrijo. Kadar natise celoro papirnatega denarja, si lahko kupi marsikaj.

Amerikanizem.

Tri in štiri je osem!

Lepa naša domovina! —

Delavci se vračajo iz prelepih zimovisev v mestne in farmerske domove ... Dobro so se spčili in navžili iger na obalah toplega morja ... Par mesecev se pomude doma in potem zopet odidejo v hladna letovišča na Severozapadu in v Kanadi ... Dobro se godi ameriškim delavcem! ... Bognečaj, da bi jim kdo govoril o revoluciji! ...

Dogodek št. 37.

(Samo enkrat je bil izdajalec.) Učitelj je pridržal štiri učenke z obljubo, da dobe s palico, ker so bili poredni. Medtem ko je učitelj spremljal ostale otroke iz šole, smo mi hitro skrili palico, ravnika in druge stvari za pretepanje. Zastonj je iskal. Vpraša nas, kje so ravnika in drugo. Vsi molčimo. Končno reče: "Kdor pove, kje so ravnika, mu bo kaznen odpusčena." Hitro dvignem roko in povem. Rezultat: tepeni smo bili vsi, tudi jaz! Učitelj se je zlagal. Od tistega časa nisem bil nikdar več izdajalec. — I. K., W. Duluth, Minn.

Dogodek št. 38.

Na javni dražbi v Willardu, Wis., sem nekoč kupil fonograf z več ploščami. Ko doma navijem in nastavim, so bile na vseh ploščah litanije in druge pobožne reči v nemškem jeziku. Ne bo nič s to muziko, sem si mislil in zmetal plošče na gnoj. Čez nekaj časa srečam dotičnega prodajalca in ga vprašam, kje je dobil tisto ropotitjo. Mož se je smejal, da bi bil skoraj počil. "To je že stara reč", je rekel. "Takrat, ko smo take plošče kupovali, smo še vsi molili". — Prispevatelj iz Willarda, Wis.

FRANCOSKI SOCIALISTI IN MEDNARODNI KONGRES.

Pariz, Francija. — Eksekutiva francoske socialistične stranke je sklenila, da obdrži francoska socialistična stranka svoj kongres tik pred mednarodnim socialističnim kongresom.

RAZNE VESTI

IZLAJO SI VEDNO NOVA HUDELSTVA

Lansing, Mich. — V michiganski legislaturi si izmišljajo nove vrste hudodelstva in hudodelski zakonik. Ako postane predloga 434, ki je bila predložena legisturni zbornici, tedaj bo uredila hudodelstvo, ako bo objavil v svojem listu članek, ki bo podoben tej vesti. Hudodelstvo je deset let do dolarjev denarne globe, ki se ni vse. Ako se je zadrževal zunaj države in kaznovan, tedaj je podvržen tujemu sodstvu.

EXPLOZIJA V TOVARNI ZA KAKETE IN UMETALNI OGENJ

Delavec ubit in eden nevarno opaljen.

Lowell, Mass. — V tovarni Central Fire Works kompanije nastala eksplozija, ki je na ubila enega delavca, drugi pa je nevarno opalila. V tovarni je bilo dve sto delavcev, ki so svoje življenje, kajti po eksploziji gorela suha slama. V tovarni delajo delavci litvinske in ruske narodnosti.

MORSKI DELAVSKI KONGRES

Priljubljen se bo v Chicagu.

Chicago, Ill. — Provizorični kongres zamorskega delavskega kongresa naznanja, da bo zamorski delavski kongres odpravljen letos v Chicagu. Datum še ni določen. Kongres bo sestavljen iz delegatov zamorskih delavskih organizacij in skupin organiziranih delavcev, ki delajo v tovarnah in drugih industrijskih podjetjih. Nanj pridejo zastopniki zamorskih poljedelcev in posamezniki politnega in zamorskega plema, ki se bojujejo za napredek in razvoj v človeški družbi.

ORGANIZIRANI PLESKARJI ZAPUŠČAJO GLAVNO MESTO

Washington, D. C. — Med dvesto članov unije pleskarjev, ki so bili pripravljeni na sobni slikarjev je zahtevali list pri svoji organizaciji. Odgovorili bodo iz mesta, dokler ne bodo dobili drugega dela, dokler ne bodo dobili drugega dela.

Podjetniki seveda groze in groze, da bodo stavkojoče delavci čakali samo dva dni, da se bodo na delo. Ako jih lepo ne bodo na delo, bodo pa najeli stavkojoče delavce. Na grozila ni napravila nobenega vtisa na stavkojoče delavce in sobne slikarje.

DRŽAV SE NI DOSEGLO SVOJE IZSELJENISKE KVOTE

Washington, D. C. — Šest let po poročilu, da za leto 1925 se ni izpolnilo svoje izseljeniske kvote za več kot tisoč izseljenikov. Med državami, ki imajo največ izseljenikov, so Nemčija s 12.200, Britanija 7.590, Irska 7.000, Italija 2.037, Poljska 1.731, Francija 1.212 izseljenikov. Češka lahko pošlje še 901 in Avstrija 883 izseljenikov.

REALISTIČNE ZMAGE V SVICI

Urih, Svica. — Socialisti so dosegli velike uspehe pri občinah v volitvah v Urihu in kantonu Aargau. V Urihu so dobili deset svetovalcev in v Aargau deset svetovalcev in v Aargau deset mandatov. Zastopniki imajo sedaj v šestdeset. Od komunizma ni bilo izvlečen.

PRIVATNI INTERESI IN PRIVILEGIJI VRISKAJO

Zelo jim je všeč poraz amandementa za varstvo otrok.

New Orleans, La. — Jas. M. Emery, washingtonski advokat za podjetniško organizacijo National Assn. of Manufacturers, je izražal svoje veselje, ko je govoril pred bombažnimi baroni, da je bil poraz amandementa za varstvo otrok v legislaturah večine držav. Menil je, da je to "triumf državnih pravic" in "odgovornost industrijske uprave".

Povdarjal je, da je treba dečke vaditi že v zgodnji mladosti, da se zavedajo svojih dolžnosti v industriji, ko postanejo možje.

O dedicah ni rekel ničesar. Bombažni baroni so sprejeli njegovo izjavo o dečkih, da se raztežajo tudi na dedice.

Well, so pač ljudje, ki jih je sram prejemati sadove dela, ki jih izvrše drobni in nežni otroški pretki.

TRGOVSKA ZBORNICA PROTESTIRA

Sunbury, Pa. — Pennsylvanjska železnica je odpuštila v tukajšnjih železniških delavcih 350 delavcev, da ložje izvajajo svoje pritisk. Železniška družba pač meni, ako bi delavci delali vsak dan, bi ne bili več kotroji in ponižani.

To postopanje pa celo predsednik tukajšnji trgovski zbornici in je vložila protest proti taki odločitvi. Zbornica argumentira, da so delavnice nekako sredi železniškega omrežja in da so med odložitvenimi delavci tudi taki, ki že štirideset let delajo za železniško družbo.

ČEŠKA ZBORNICA KOMISIJA PREISKUJE ČUDEŽ JANEZA NEPOMUKA

Praga, 13. apr. — Parlamentarna komisija bo dognala, da li je jezik sv. Janeza Nepomuka res čudež ali navadna sleparija jezuitov. Češka pravljica se namreč glasi, da je bil Janez Nepomuk spovednik kralja Václava. Kralj je zahteval, naj mu Janez pove, kaj se je izpovedala kraljica, katero je sumil nezvestobe. Janez je odrekel zahtevo in kralj ga je za kazen ukazal vreči v reko Vltavo. Ko so je zuziti čez 300 let odkopali Nepomukovo truplo, so baje našli še svež jezik med kostmi, nakar so ga proglasili za svetnika. Protiklerikalci so pred kratkim predlagali v parlamentu, naj se ta zadeva znanstveno preišče in razkrija laž, s katero so zviti jezuiti potegnili lahkoverno ljudstvo. Res je bila imenovana komisija, ki se zdaj bavi s to rečjo.

KORUPCIJA V POLJSKI MORNARICI

Varšava, 13. apr. — Mornarični poveljnik Bartoševič je bil aretiran in podarjal Ponembski, šef poljske bojne mornarice, je bil suspendiran radi korupcije. Zapletenih je še devet drugih višjih častnikov.

IZ PRIMORJA

Pogreb nesrečnih žrtev v Volčji dragi pri Gorici je bil veličasten. Udeležile so se ga ljudske množice iz cele goriske dežele, ki so spremlile tragično premine "blatarje" — kakor imenujejo tam okoli kopače ilovice — na pokopališče. Sprevod je bil naravnost nepregleden; na čelu je korakala godba iz Prvačine, sledilo je osem nosačev z vencami, sorodniki in tovariši pokojnikov ter ostali ljudje. Volčji dragi so bila trupla nesrečnih blagoslovljena in nato je odšel sprevod proti Volčji dragi na pokopališče. Za sirote so nabrali ljudje 1322.40 lir.

Za občinske tajnike so napravili v Vidmu izpit naslednji Slovenci: L. Babuder (Renče), Al. Berginc (Ljubanjsko), Iv. Cebokli (Kred), Fr. Gorkič (Gorica), Jos. Horej (Dornberg), Iv. Jazbec (Smarje), Fr. Lenkič (Kajbec), Venc. Lestan (Sovodnje), Ant. Mobarović (Rihemberg), Ant. Mozetič (Miren), Jos. Perkič (Sempas) in Viljem "Sfiligol" (Biljana). V Trstu so uspeli pri skrbnikih: Ciril Čuk (Cerkno), Iv. Feltrin (St. Viška gora), Stef. Lipičar (Kal) in Fr. Orel (Dutovlje).

Sarina kosa. V Kroglijah pri Trstu je umrl Valentin Josip Jecog.

Vesti iz Jugoslavije

Strašna ljubezenska tragedija v Framu. Dne 25. marca se je dovršila v Framu pri Mariboru strašna ljubezenska tragedija, ki je zahtevala dvojne človeških življenj.

Posedniški sin Peter Lešnik je imel ljubezensko razmerje s Stefko Čerč, posedniško hčerko iz Frama. Brččas je bil na njo zadnji čas ljubosumen, ker je nameraval tega dne ustreliti. Popoldne je popival v gostilni g. Hoegenwarta, kjer mu je neki Mom še ponudil piti. Kaj je med njima pozneje nastalo, še niso mogli ugotoviti. Nenadoma je Lešnik ustrelil s samokresom na Moma, ki je kmalu nato izdihnil. Izgleda, da je bil vzrok umora ljubosumnost. Iz gostilne Hoegenwarta se je podal Lešnik v vas Varto, kjer se je nadejal dobiti svojo ljubico. Stefka Čerč je imela biti v Varti nekemu otroku za krstno botro. Prišel je s sadonosnim posestnikom Rožmana, je opazil Lešnik pred seboj žensko in mislil, da je Stefka ter jo poklical: "Stefka, jaz imam nekaj zate!", ter takoj nastavl samokres in sprožil na njo. Pod morilčno roko pa je padla Cila Kotnik, ranjena v levo roko in prsno. Ostala pa je pri življenju ter so jo prepeljali v mariborsko bolnico. Ko je videl, da leži žrtva na tleh, je obrnil Lešnik samokres končno proti sebi in se ustrelil v prsno. Bil je takoj mrtav. Stefka Čerč pa je bila ta čas še na potu iz Framu proti Vartom in je tako slučajno ušla smrti.

Peter Lešnik je svojo ljubico Stefko še pri cerkvi iskal s groznjmi. Sploh sta se ljubimca že dolgo prepirala in celo tepla. Včasih sta se tako spopadla, da je tekla kri. Bila sta oba okrog 30 let stara. Lešnik nekaj mlajši od nje. Ljubila sta se že okrog 10 let. Lešnik je bil hudo ljubosumen, ker je opazil, da se je Stefina ljubezen do njega takom 10 let precej ohladila. Stefka pa ga kljub vsemu ni hotela popolnoma odsluviti, temveč ga je hranila za "rezervo". To je Lešnika zelo jezilo, kar je bilo povod običajnim preprirom. Obstrajeno C. Kotnik so 26. marca prepeljali v mariborsko bolnico, kjer so ugotovili, da ima na vratu dve rani od strela, ki pa nista nevarni. Ranjenka je pri zavesti.

Izreden slučaj hipnoze. — Minulo je komaj 14 dni, odkar je bila vsa Vrhnika vznemirjena radi tragične smrti Ivanki Jerobove in njenega ljubljence oročnika Ogrina. Danes pa imamo zabeležiti popolnoma drugačen, a tudi izredno zanimiv slučaj, katerega izvor pa je v — hipnotizmu in je vreden, da ga objavimo.

Stvar je bila sledeča: Dne 22. marca, okrog 9. zvečer, se je ustavil pred znano gostilno "Pri Nacetu" na Vrhniki kmečki koleselj iz Blatne Brezovice, na katerem je sedel spredaj voznik, zdaj pa kmetijski fant, na čigar desni strani je glonelo čedno dekle z zaprtimi očmi in sklenjenimi rokami.

Voznik je vprašal po zdravniku dr. Sabcu, češ, da naj gre takoj z njim, ker je pripeljal neko dekle, katerega ni mogoče dobiti iz hipnoze. Dr. Sabec je takoj ustrelel želji prosilca ter se odpravil z dekletom in spremljevalcem v svojo ordinacijsko stanovanje. Tam je skušal s različnimi medicinskimi pripomočki posebno z elektriziranjem, zdraviti dekle iz njene letargije, toda vasi poskus so bili zaman. Dekleta so nato odpeljali domov v istem stanju, kakor je bilo poprej.

Predzgodovina čudnega slučaja pa je sledeča: V ponedeljek dne 16. marca je prišel v Blatno Brezovico neki tujec. Baje je bil Čeh. Ustavil se je v gostilni "Pri Frenku" in pričel tamkaj praviti, da je izurjen hipnotizer. To je začelo ljudi zanimati, zlasti pa 18letno Jožico T., služkinjo v imenovani gostilni. Domenila se je s tujcem, da jo bo hipnotiziral, ako res kaj zna. In res, ko je nato tujec prijel Jožico za roko, ji ostro pogledal v oči, ter govoril, da bosta stopila v zrakoplov, ter se odpravila na Kitajsko, ki je Jožica padla v hipnozo, sklenila roke, zaprla oči, ter se v duhu odpravila v zrakoplovu na Kitajsko in dalje — morda celo v Ameriko. Čez nekaj časa je tujec Jožico zdravil, nakar je Jožica, ne da bi vedela, kaj je počela v stanju hipnoze, opravljala

svojo delo naprej. Enake poskuse je napravil tujec še s par drugimi dekleti. Pri odhodu iz gostilne je rekel Jožici, da bo čez teden dni ravno tako zaspala, toda brez vsakega vpliva z njegove strani. Seveda ni hotel tega nihče verjeti. A tujec se ni lagal.

V nedeljo dne 22. marca, ko je Jožica ob 6. zvečer pomivala v kuhinji, se je naenkrat naslonila na mizo ter padla v nezavest s sklenjenimi rokami in zaprtimi očmi. Vsi poskusi domačih, kakor tudi gostov, da bi Jožico, ki je bila kakor mrtva, zdravili, so bili brezuspešni. Boječ se, da bi se dekletu moglo pripetiti kaj hudega, so jo, kakor smo že omenili, naložili takoj na voz in odpeljali k zdravniku na Vrhniko. A tudi ta je ni mogel zdraviti. Zanimivo je, da je Jožica ob priliki, ko sta jo voznik in spremljevalec peljala iz zdravnikove sobe po stopnicah na voz, pripovedovala, da se pelje v zrakoplovu in vidi veliko Kitajcev hoditi po zemlji. Ne da bi se zavedala, so jo pripeljali domov v štiri kilometre oddaljeno Blatno Brezovico, okoli 10. zvečer. Tamkaj so jo zopet poskušali zdraviti iz hipnotičnega stanja, ji s silo razklepali roke, jo stresli, govorili vanjo, a vse je bilo brezuspešno. Sele v ponedeljek okoli 3. jutraj, se je Jožica zdravila, odprla oči ter izjavila, da ne ve čisto nič, kaj se je godilo z njo. Pravila je, da se spomni le to, da se je peljala v zrakoplovu po vsem svetu, da je bila na Kitajskem in drugod, ni pa vedela, kaj se je z njo gojilo doma.

Res čuden slučaj hipnoze. Za dogodek se zanima tudi oročnik, ki je isče omenjenega tujca, ker je tako početje kaznivo. Jožica se med tem dan za dnevom ob gotovem času ponavljajo plovba z zrakoplovom.

Iz zapiskov prirodoslovca

Spisal Pavel Grošelj.

I. Poleten večer diha nad Ljubljanskim poljem. Dan in noč sta se bila poročila v krasni zarji. Zadnje rdeče trakove, ki so plavali nad Polhograjskimi hribi, je požrla črna noč.

Glavo oprto ob roko, slonim na oknu in resignirano zrem za odbeglim solncem, kakor da ne vidim nikdar več. Leno se vžigajo zvezde na nebu in počasi drse proti zapadu kakor bela jadra daleč na širokem morju.

Na vrtu šuštiijo veliki listi visokih platanov in nebrojne trepetajoče dlani duhov.

Eterno olje plemenitih vrtnic se ziblje v zraku, kot bi gorela žgala daritev večni naravi; rosa lega v njih zametaste cvetove, listi se križajo in objemljejo nebeško mokroto.

Ze vas gledam v duhu, pestri cvetovi, povezane v soplek v nežni roki sramežljive device.

"Rožice ljubljene ve, prosite zame!"

Rože — simbol ljubezni? ...

Solnčna ravan, prepletena s svežimi baryami, se širi pred menoj — lepša od beneških mozaike. In kadar zavalovi veter, oživi vasa ravan in zatrepče v ljubezni. Nežni rumeni praški se usujejo s preobloženih prašnikov po cvetličnih čašah, nekoliko časa plavajo po zraku kakor svetlorumene zvezde skozi brezbrežni prostor — mikrokozmi, v sebi zaključeni svetovi, polni tajnosti. In slednjč, če je bila temu ali o nemu usoda naklonjena, dospa na cilj svojega hrepenenja, na pesti istorodne cvetlice. Tu obstane mladi junak, da si odpočije, ker čaka ga še huda, trda hoja. Dospel je do gradu, kjer si hoče izmed kraljičen izbrati izvoljenko svojemu arcu. A ta je zaprta v globoki čumnati in tam drhteč pričakuje junaka, ki jo odreši.

In razvije se pravcata drama v čistem Maeterlinckovem žaru.

Sedem belobločnenih, rajskelepih kraljičen, tako nam riše Maeterlinck, posedeva zaprtih po sedmih iz belega mramorja izklesanih stopnicah, pričakuje čilnih vitezo, ki se pribore do njih in jih popeljejo v večnozeleno deželo ljubezni. Toda trda, nevarna pot čaka junaškega snubca, in to mora pogumno zmagati, da dospa do cilja svojih želja. Le ozeč, temen rov veže zunanji svet z notranji prostori kraljevske palače rov, poln grozot in nevarnosti; skozi ta rov se mora prebristati s krepkim sreem, da si slednjč

Slovenska Narodna
Ustanovljena 8. aprila 1904.

Podporna Jednota
Izhajajo 17. junija 1907.
v drжавi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calmkar; podpredsednik Andrew Vidrič, R. F. D. 7, Box 103, Joliet, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Milan Nevak; gl. blagajnik John Yegrich; urednik glasila Joka Zvertnik; upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

Martin Zelenčnik, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Francos A. Tanchar, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizančič, 13111 Bennington, Ave., West Park, Ohio; Mary Udovick, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Milan Nevak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

SEVERNO OKROŽJE: Anton Salar, Box 194, Gross Kana, za jugoslov. Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. sev. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 648 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Zvertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitelni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Oves, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2424 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kora, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI! — Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKEGA ODSEKA SE NASLOVIO: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednate vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornj.

Vsi pisi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenčnik, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi pisi, nanašajoči, oglaš., naročnine in sploh vse kar je v zvezi s glasilom Jednota, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V žarkem objemu zasluži plačilo za prestane napore.

Ista pot čaka našega junaka. V cvetličnem peščenju bliva skritih lepo številu neodrešenih kraljičen; toda, kako do njih? — Ne pomislja se dolgo, hitro si sežida dolg rov in hajdi po njem v kraljevsko palačo! Dospeval v ozko čumnato, objame presrečno kraljično, objemlje jo in objemlje — in glej čudo! — njiju obrisi glaveva in v ljubezenski alasti se spoji oba v eno, novo, prerojeno bitje.

Drugi junaki zopet se nekoliko bolje razumejo na bön ton, oni ne pripravljajo kar tako z modrega neba do svoje ljubice, ampak pripeljejo se v kraljevski črnorumeni kočiji do njenega gradu.

Divne bajke, kali? In vendar gola resnica!

Rumeni cvetni praški, ki se rodevajo na prašnikih cvetočih rastlin, so naši junaki in nečna jajčeca v plodnici dozorele cvetke so naše kraljične. Na pestičevih brazdi se ustavi lični prašek in požene odhod do drobnega jajčeca v plodnici ozko cev (pelodov mešček), po kateri hiti do njega v zaželjeni objem, ki spoji obe bitji v življenjapolno enoto.

Iz te združitve vzklaj pogoj bodoče ljubezni, razvije se živo seme, iz katerega vzkljše nova cvetlica, palača novih junakov in novih kraljičen.

In kraljevska kočija? — Ozri se po pestrem polju, ki se koplje v sladkih solnčnih žarkih! Kakor bučanje daljnih orgel šumi iz njega.

Cebele si brenče k trdemu delu tiho pesem.

V dozorelo cvetico pomole radovedno glavico in liki nebnih utrinki se usuje nanje s prašnikov oblček živga prahu; hitro si naprtijo koristnega živila — in hajdi naprej do druge cvetice!

Zopet pomole glavico v duhtečo čašo, zvedavo brskajo po njej, pa nehoti odlože nekaj mladih junakov, cvetnih praškov, na pesti svojih dobrotnice.

Tako prenašajo čebele ljubezen od cvetice do cvetice — postillon d'amour! ...

Byjen kalejdoskop je moja duša; usvajajoča godba čebel utihne, poljana pred menoj obledela in izgine.

Na tujo zemljo so me pregnale misli. Kropak veter pleše po vršičkih, vse poka in šušti okrog mene. Gozd, debel gozd se prepleta na vse strani. In če bi mi posodila ptica lahke peroti, da bi se povzpela nad nebotične vrhove rastlin, gozd, gozd in zopet gozd beži pred mojimi očmi do horizonta.

Ljube ptice pevke, to je raj za vas! Zapijte, zaigrajte veselo pesem o solncu in življenju! — Vse molči ...

V paleolitiko, prakameno dobo so zašle moje misli. Tedaj je bila zemlja še mlada, vsa polna ustvarjajočih divjih sil. Ni se še kesala, da je ustvarila človeka,

ki nekoč zajezil pot njenim močem; tudi pticev in sesalcev ni še postavila na svojo grudo, preobloženo s hrano za lačne milijone.

Črni slezasti polji plezajo po sočnatih deblih, škorpiljon se greje na pekočem solncu, ogromni pajki predejo mreže od stebra do stebra in žuželke, ki brenče v zraku, se zapletajo v njih morfine pasti. Luskinasta koža vitkih salamandrov se iskri po modrvrtih kraljih.

Zarke solnce gori v mladeniški moči, da valovi zrak, otvorenjen z razbeljenim ogljikom; šejno ga vdihavajo rastline in tvorijo iz njega orjaška debla. Kako ponosno bi se širila v tem vzduhu široka bukev in duhteča lipa — daj, naj sedem v tvojo hladno senco!

Toda zaman! — Kamorkoli obrnem utrujeni korak, sama praprot, pet in šest mož visoka, in preslice, visoke kot topol in kot naša bukev obačnega stebra — Calamites jih nazivlje prirodoslovec. Le tuhtam se je vgnedilo v to prešerno floro današnji jelki ali macesnu sorodno iglasto drevo.

(Dalje prihodnjč.)

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30.-1925)

pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljeno valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so val društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Clcero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman. Pisal dr. Ivan Tavčar.

KONEC.

"Mama," je vzkliknila, "tam so Scheuchenstuelovi!"

Karajoče se je ozrla gospa mama po nji: "Plemeniti Scheuchenstuelovi! Kolikokrat naj ti še to povem! Kdaj se že vendar privadiš spodobnosti!"

Deklici se je povesila šobica: "Ej, kaj!" "Vidite, prijateljice," je potožila mati, "kake križe imam že sedaj ž njo!"

Julka je bila jezna, to se ji je kazalo na obrazu.

"Gospodična," je šepnil nekdo za njo. Prešeren se je bil pritihoval po nje in sedaj jo je hotel nekoliko potolažiti. Dijaček se je zanašal na znanje, sklenjeno na redutni galeriji. Pa se je silno opek. Mala oseba se je ošabno obrnila, dijaka nekaj časa zaničljivo gledala, potem pa se je zljala njena jezica: "Kdo pa ste vi, da se drznete z mano govoriti?! Jaz vas ne poznam!"

Bodčega pesnika je obilil pot in zmuznil se je med množico, da ga v hipu ni bilo več videti.

Tudi ljubljanski Napoleonovci si niso dali kfatiti veselja, da bi ne gledali odhajanja cesarske dvojice. V bližini gospe Primčeve in njene družbe so se bili utaborili, in sicer prav vsi. Prišel je bil obrištvahtmajster Alborgetti, komandant Tine Dreo, kapitanlajtnant Miklavž Recher in vsi drugi. Tudi rajstofličar in sekretersuplent ljubljanskega magistrata, gospod Miha Martin Gerson, je bil tamkaj. Danes je bil glavna oseba in tovariši so stali okoli njega z napetimi obrazi. V rokah je kmel zamazano polo.

"Vidite, gospodje," je izpregovoril važno, "tole so danes po noči nabili!"

"Kje? Kje?" je hitel kapitanlajtnant.

"Na šof, na svetega Jakoba cerkvi in na kresiji!"

"Komu velja?" je vprašal obrištvahtmajster počasi.

"Naši aristokrati," je odgovoril Gerson. "Ta jih mora poslušati, čujte!"

In sekretersuplent je zamolklo čital:

Diese, die Brut des Adels hier,
Die glaubt in ihrer Weise,
Dass ihnen, dieser ausgepausten Bestie,
Kein Mensch mehr gleich!
Docht wartet nur ihr Hundesgeisse,
Wenn ihr nicht beschelden seid,
So werd ich euch noch zuechtigen,
Bis in die Ewigkeit!

Auch geht euch keine Mueh, uns auszuspueren,
Ihr wuerdet nur die Zeit umsonst verlieren!
Wir sind unser acht,
Und nehmen uns stets wohl in Acht!

"Vraga! vraga!" je vpil Matija Kiker, "to je pa ostro sol! Prav jim je! Kaj pa posamezni, ali je doblil tudi vsak svojo juho?"

"Gotovo!"

Najbolj radoveden je bil praporščak Sernec: "Kdo pa? Kdo pa?"

In Kiker je dostavil: "Ali so Turjančanu katero pripeljali po grbi? Kar se z Metternichom tikata, od napuha kar ne more spati!"

"V prvi vrsti jo je izkupil Turjančan," je pritrdil rajstofličar.

In Gerson je čital:

Hier steht und tanzt Graf Auersperg, der
Benedikt,
Der mit Liebe jedes Dienstmensch beglueckt,
Er glaubt, dass ihn mit seiner Equipage und
Bettelgeld
Kein Mensch sei gleich in unser Krainer Welt!

Polde Florentelch je od notranjega veselja zastokal: "Jezus, če to izve gospa grofica! Je pa res dobro!"

Vsem se je stvar videla dobra in vsi so grofu Turjanškemu iz arca privoščili, da se je njegovo ime blestelo v tem paskilu. Abraham Buserin, bivši član meščanskega odbora na magistratu in po svojem poklicu krojač, je imel posebno piko na mladega rakovniškega grofa, ki je nekaj grdo ravnal z nekim krojačem pred škofijo. S tenkim glaskom je vprašal:

"Hudimana, morda je pa tudi grof Barbo vmes? Prav bi mi bilo!"

In Gerson je zopet čital:

Schaut doch den schoenen grafen Barbo an,
Der kaum lesen, schreiben und rechnen kann,
Er wurde aus der Schule excludirt,
Und als Praktikant beim Kreisamt acceptirt!

"To ni nič posebnega!" je godrnjal Buserin. "Lahko bi mu bili več povedali! In po pravici!"

Ko je Gerson razložil, da so omenjeni še baron Schweiger — dieser arme Hund —, grofica Thurnova — die susses Klementin —, knez Porzia — dieser ausgehoernte Geck —, grof Lichtenberg — ein ausgemachter Tropf —, gospa Burgerjeva — diese alte, ausgesuchte Haupt-Canaille —, Jelačić in Mandelstein iz Zagreba, gospodična Kalchbergova — dieses dumme — Gesicht —, grof Tonerl Thurn, baronesa Taufererjeva —, je častita družba soglasno sklenila, da se zvečer zbere v zadnji sobi pri Deteli, kjer bodo ves sramotilni poem zauživali od točke do točke.

"Predno nehajo," je del sekretersuplent, "pa vendar še poslušajte, kako jo je izkupil gospod okrožni glavar!"

O seht den Kreshauptmann an,
Diesen alten Eselskopf!
Er laecht sich an noch einen zweiten Kropf,
Weil seine gute Frau noch woll Liebe laecht
Und ihn zu einem der gehoernten Haeupter macht!

Omenili smo ta pamplet, ker nekako razsvetljuje mero tedanje Ljubljane in ker je do-

kaz, da je — vzlic vsem kongresom — proti aristokraciji in birokraciji že tedaj tlelo pod pepelom. Naravno, da je nastala po mestu prava senzacija. Plemiči so divjali, pričele so se dolge preiskave, ampak ostalo je pri tem, kar so nepoznani zločinci prorokovali:

Auch geht euch keine Mueh, uns auszuspueren,
Ihr wuerdet nur die Zeit umsonst verlieren!

Iz dalje so se oglašali klici. Cesar in cesarica sta prihajala. Vozila sta se v odprtem vozu in milostivo se zahvaljevala množicam, ki so kričale "vivat!"

Najbolj navdušena je bila Židanova mama. Z belim robeem je migala in živahno je klicala "vivat!"

Bila je tako lepa, da jo je opazilo tudi cesarčino oko.

"Glej, kako krasna ženska!" je izpregovorila Karolina Amalija proti visokemu soprogu.

Tudi cesar Franc je spoznal mater Židanovko, a je odgovoril hladnokrvno: "To je ženska, h kateri je zahajal ruski car na leđice!"

Megla je legla na obraz Karoline Amalije, postranski pogled je zadel oboževanega cesarja; nato je obrnila pogled v drugo stran in nekaj zamrmrala. Glasilo se je kakor znana francoska besedica, ki je brzkone veljala ruskemu caru. A svojega moža ni več pogledala in tudi množicam ni več odzdravljala.

Morgen reise ich ab, gedanke in Begleitung der Schlossbesitzer von Radmannsdorf einen kleinen Abstecher nach dem Veldeser See zu machen und dann auf dem Wege ueber die Wurzeln nach Wien zurueckzukehren.

Iz Metternichovih zapiskov.

Knez Metternich je zapustil Ljubljano dne 22. maja. Vreme, prej lepo in gorko, se je bilo med nočjo neprijetno izpremenilo. Ko se je dolga vrsta voz, s katerimi se je vozil knez, premikala od Podbrezja proti Radovljici, je bila krajina zagrnjena v sneg in od planin je brla ostra sapa. Dežilo in snežilo je, tuhtam se je oglašal grom.

Sele, ko so dospeli v bližino prijaznega goranskega mesteca, je povedal Metternich, da hoče presenetiti svojega prijatelja Thurna. Sam pri sebi se je hotel tudi posloviti pri Evi Luizi, svoji občudovalki, na katero je zadnje čase prav močno mislil. Sam ni znal zakaj, dasi vsakemu stariškastemu možu dobro de, če ga občuduje mlada deklica. Knez Metternich pa je hotel še posebej pokazati, da ne odhaja v jezi radi aforta, katerega mu je bila med kongresom povzročila Thurnova kontesa.

Ko so vozovi priropotali v Radovljico, je bilo presenečenje popolno pri meščanih in pri grajskih. Takoj se je nabrala množica pred gradom in prodajala zija.

Ko je knez Metternich stopal navzgor po krasnem grajskem stopnišču, mu je nasproti prihitel domači grof s svojo soprogo. Poljubivši roko hišni gospodinjji, je del galantno: "Morala ste vedeti, grofica, da mi srce ni dopuščalo, da bi se ločil od dežele, ne da bi se poslovil pri Thurnovih!"

Večje časti Thurnovi še niso doživeli! Drag je bil gost, in najsi je gostoljubnost zahtevala še toliko žrtve: knez je Thurnovim dobro došel! Odkazalo se mu je stanovanje v gradu, kjer je prenočilo tudi obilo spremstva. Drugo se je pa potegnilo po Radovljici, tako da se je v zadovoljnost knezovo prav hitro vse lepo uravnalo. Sedaj je knez izvedel, da je Eva Luiza nevarno bolna, in opazil je tudi, da je grofica mati kazala objokane oči. Bila je že tako slabotna, da ni več mogla vstati iz postelje, zategadelj je knezu Metternichu v prvem hipu niti pozdraviti ni bilo mogoče. Sele po obedu ga je spremlila grofica v sobo svoje hčere.

V stolu je slonela Eva Luiza. Bila je kakor senca, kakor cvet uvel! V kratki dobi jo je bila bolezen uničila in sedaj je umirala.

Knez Metternich je to občutil in skoraj mlo se mu je storilo. Kot diplomat je vedel svoje občutke prikriti. Prisedel je k nji, jo prijel za koščeno ročico ter izpregovoril: "Naša Eva Luiza je malo boleha, to povzročuje bolečine vsem njenim prijateljem. Pride pa gorka pomlad, pridejo sapa od juga, in naša Eva Luiza se očvrsti kakor postrv v potoku. Tako bode, prijateljica!"

Dolgo ga je gledala, pa je bila od sreče tako razbarjena, da ni mogla izpregovoriti.

"Tudi njegovo veličanstvo, ruski car, mi je izročil svoje pozdrave do vas, kontesa!"

To je ni brigalo dosti: "Vi knez ste še vedno velik, mogočen gospod!"

Velike, svetle svoje oči si je napajala na njegovi osebi!

"In grofica Esterhasyjeva?" je vprašala zamolklo. Rdečica ji je za-hip preletela obraz, tudi knez je malo zardel.

"Je že davno na Dunaju!"

"Sporočite ji, da naj mi odpusti!"

Pristavila je: "Kako lepo je, knez, da ste me obiskali na smrtni moji postelji!"

"Kontesa!" je vzkliknil očitačje.

"Včas je lepše umreti nego živeti!"

In zopet je napajala svoje oči na njegovi osebi.

"Nekaj bi vas prosila, svetlost!"

Obšla jo je sramežljivost, da je umolknila. Dvignila je oči proti njemu in iz teh oči ji je šarala ljubezen, tista ljubezen, ki veže moške bitje na žensko od pričetka svetov.

"Skoraj vsako noč se mi sanja o tem!" je govorila sama sebi. "Zdi se mi, da bi laglje umrla potem!"

Zopet ji je zastal glas.

"Govorite, kontesa!"

"Samo poljub z vaših ust!"

Komaj je razumel te besede, ki jih je šepnila v francoskem jeziku. Kavalirsko je vstal ter je kipeče poljubil blede ustnice.

Ko je knez Metternich jutraj zapuščal Radovljico, so peli zvonovi v stolpu. Po noč je bila preminila kontesa Eva Luiza.

Ameriška zgodovina v aprilu

III.

27. aprila 1822.—Rojstni dan Ulyssesa Simpsona Granta. — Glavni poveljnik unijske vojske v civilni vojni, eden izmed najslavnejših vojskovodij in 18. predsednik Združenih držav, se je tega dne rodil v Point Pleasantu, Ohio. Dopržil je vojaške akademije v West Pointu, N. Y., l. 1843. Ko je tri leta kasneje začela mehičanska vojna, je bil odposlan na fronto in prisostvoval je vsaki bitki razun ene. Izkazal se je izvrstno in, ko je vojna končala, bil je stotnik. Ali vojska je bila majhna in pomikanje jako počasno. Ker ni mogel vzdrževati družine ob stotnikovi plači, je postal ostavko in postal poprej farmar in potem trgovec z nepremičninami, propadel pa je v obeh podjetjih. Končno je šel služiti za pomočnika v štacuni svojega brata v Illinoisu. Tukaj je mirno preživel, dokler ni izbruhnila državljanska vojna. Podal se je takoj v Springfield, glavno mesto Illinoisa, in ponudil svojo službo gubernorju Yatesu. Ali Yates je bil preobložen s prošnjami za častniška mesta s strani političarjev in bogatinov. Grant ni imel političnih prijateljev, ki bi ga priporočali. Tako je gubernor njegovo prošnjo kratkoma odbil s besedami: "Ne morem vas rabiti." Vendarle je Grant ostal v Springfieldu in nekaj časa kasneje so ga vporabili v uradu državne generalnega adjutanta za malo pisarniško delo. Yates ga je kasneje imenoval za rekrutnega častnika in pobočnika ob plači treh dolarjev na dan. Grant je spoznal, da so političarji in birokrati slabo služili domovini. Pisal je gen. adjutantu Združenih držav in naprosil za poveljništvo polka. Njegovo pismo ni nikdar dobilo odgovora. Predsednik Lincoln ni nikoli slišal o njem. Med tem pa je George B. McClellan, ki je dovršil akademijo tri leta po Grantu, postal major-general in poveljnik obhajkega oddelka. Grant je šel k njemu, ali general ga ni hotel sprejeti. Končno pa je usodba posegla vmes. Dobrovolniški polk št. 21 je bil sestavljen od nediscipliniranih surovežev, ki niso hoteli marširati pod redno izvoljenim polkovnikom. Drugi "politični" polkovniki pa so se bali sprejeti poveljništvo tega polka. V silo so se obrnili na Granta in mu ponudili komando. Grant je takoj sprejel. Moštvo je v njem takoj spoznalo mojstra in postali so navdušeni zanj.

Ko je Grant zasedel Fort Henry v Tennessee je oblegal Fort Donelson, največjo trdnjavo v tej državi. Konfederirani poveljnik je vprašal, kake pogoje bi mu Grant ponudil za predajo trdnjave. Grant je odgovoril: "Nikakih pogojev razun brez-pogojne predaje." Naslednjega dne se je konfeder. general podal s svojimi 15.000 možmi. Ves Sever je bil presunjen. Granta so nazivali "Unconditional Surrender Grant." Med tem je v unijski vojski prevladoval nered, le Grant je bil zmagovit na zapadu. Ves Sever je zahteval za Granta najvišje mesto v vojski za predsednikom. Predsednik Lincoln je nato imenoval Granta za generalnega poročnika unijskih vojak. Grant je vodil vojsko do konca vojne in končni uspeh je bila podaja generala Leeja pri Appomatoксу 9. aprila 1865.

L. 1868 je republikanska stranka imenovala Granta za predsedniškega kandidata. Bil je izvoljen. Štiri leta kasneje je bil zopet nominiran in zopet izvoljen. Ko se je umaknil v privatno življenje, je imel nekaj malo premoženja, ki ga je investiral v neko newyorško bančno tvrdko. Tvrdka je bankrotirala in Grant je zopet postal siromak. Takoj je začel pisati za revije in pripravljati svoje memoare, kar mu je prinašalo zadosti dohodka. Umrl je v sanatoriju blizu Saratoga v državi New York dne 23. julija 1885. Njegovi ostanki so bili pokopani v Clermontu ob obali reke Hudson, do kamor se je raztegnilo mesto New York, in njemu v spomin je bil zgrajen veličastni mavzolej—Grant's Tomb. Izmed vseh predsednikov je bilo v njem najmanj političarja. Zgo-

dovina ga bo vselej poznala pri imenem U. S. Grant, velikega vojskovodje.

27. aprila 1791.—Rojstni dan Samuela Morse, umetnika in iznajditelja. — Samuel Finley Morse se je rodil 27. aprila 1791 v Charlestownu, Massachusetts. Kot mladenič se je podal na Angleško, da se uči slikarstva. L. 1813 dobil je zlato medaljo za kip "Umirajoči Herkules," prvi njegov poskus v kiparstvu. Ko se je povrnil v New York, organiziral je združenje, iz katerega se je razvila današnja Academy of Design in katere predsednik je bil 16 let. Zopet se je tri leta pomudil v Evropi v svrhu študij in povrnil se je v New York, da prevzame profesuro na univerzi mesta New York. Začel se je zanimati za električno znanstvo. Ko se je l. 1832 vračal iz Havre z ladjo "Sully," mu je prvič šinila v glavo ideja brzojava. Prvi brzojavni aparat pa je bil dovršen šele l. 1835 in Morse ga je razstavil v New Yorku. L. 1837 je pripravil mnogo popolnejšo razstavo in zaprosil za patent. Naslednjega leta je zaprosil kongres, naj zgradi eksperimentalno brzojavno linijo med Washingtonom in Baltimore, da se dokaže praktična vrednost njegove iznajdbe. V kongresu je bilo mnogo nevernih Tomažev in drugi so se brili nore iz Morseja; tako ni kongres tedaj storil ničesar. Dolga štiri leta je Morse v gmotnih stiskah plazil okolo kongresa. Končno je kongres v zadnjem zasedanju l. 1843 sklenil, da se mu da \$30.000 za njegove eksperimente. L. 1844 je bilo delo končano in dokazano je bila vsemu svetu vrednost Morsejevega sistema elektromagnetnega telegrafa. Prva brzojava se je glasila "Kaj je je Bog ustvaril?" in brzojavljena je bila od dvorane vrhovnega sodišča v Washingtonu do Baltimora. Bilo je to 24. maja 1844. Od onega dne si je telegraf osvojil svet. Časti in odkrivanja so se z vseh strani sveta usula na ameriškega iznajditelja. Glavne evropske vlade so mu skupaj poklonile 200.000 frankov. Profesor Morse je tudi doživel odkrivanje, da je l. 1842 položil prvo podmorsko brzojavno žico v pristanišču New York. Umrl je dne 2. aprila 1872.

Arbor Day — drevesni dan — je vsakoletni dan, posvečen sajenju dreves; svrha tega dne je, da se vzbudi zanimanje občinstva za gozdarstvo. Poljedelski urad države Nebraska je l. 1872 prvič uvedel proslavo takega dne, s tem da je priporočal ob-

činstvu, naj posveti drugi tork meseca maja sajenju dreves in naj se ta dan imenuje Arbor Day. V nekaterih državah velja Arbor Day kot legalni praznik. Radi različnega podnebnja se Arbor Day praznuje v severnih državah ob raznih dnevih aprila ali začetkom maja. V južnih državah se praznuje v decembru, januarju ali februarju. — F. L. I. S.

VSEM DELNIČARJEM

Slov. narod. doma v Wakegan — North Chicago, Ill., v naznanje!

V nedeljo 19. aprila, 1925 vrši se četrtna seja delničarjev v S. N. D. In ker je ta redna mesečna seja velike važnosti za vse delničarje, apeliram na vse delničarje, da se je gotovo vdeležijo v polnem številu! Kar je važno za vse je: 1. Čitanje dohodkov in izdatkov ob zaključku prvega četrtletja. 2. Čitanje "Dodatakov k pravilom in sprejemanje istih, kolikor jih bodo bratje delničarji odobrili. Vred te ga še enkrat opozarjam, pridite vsi dne 19. aprila t. l. točno ob 2. uri popoldne k seji. "Z združenimi močmi" za Slovenski narodni dom! — M. C. Waršak, tajnik. (Adv.)

NJEGOVA ŽENA RESENA

Naročil se več.

P. B. Loder, Lamer, Pa., nam piše: "H. H. Von Schlick, President, Marvel Products Co., Pittsburgh, Pa.

Dragi gospod: Pošiljam Vam pošto nakaznico za tri nadaljne zavoje Bulgarskega zeliščnega čaja. Moja žena ga rabi še leta in ji je življenje rešil. Ona pravi, da ne more biti brez tega izvrstnega zdravila. Bulgarski zeliščni čaj je izvrstno zdravilo soper saprtje, šelodčne in ledvične bolezni in za izboljšanje krvi. Za odpravo hudega prehlada, se ga vzame zvečer, ko se gre v posteljo. Prodaja se v vseh lekarnah po 35c, 75c in \$1.25.

Opomba: Ako želite veliki družinski zavoj, dovolj za 5 mesecev tedaj pošljite \$1.25. Naslov: H. H. Von Schlick, President, 100 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.—(Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v našem skladu, kmeti, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani večni in najboljši in najcennejši.

Greenfiam, sladkarnarjem in v prodajalno kolonizma dajmo primeren posnet pri veliki naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6461 Superior Avenue, Cleveland, O.

Agitirajte za "Prosveto!"

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.